

DOI: 10.15276/ETR.03.2026.13

DOI: 10.5281/zenodo.20684008

UDC: 336.64:658.16

JEL: G32, M41

Received: 2026-03-07, Revised: 2026-04-17, Accepted: 2026-04-28, Published: 2026-05-13

АНАЛІЗ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ІНТЕГРАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ПІДХОДІВ ТА ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА

ANALYSIS OF PROFITABILITY OF FOOD INDUSTRY ENTERPRISES: INTEGRATION OF INTERNATIONAL APPROACHES AND EMPIRICAL ASSESSMENT

Hanna O. Rohanova, PhD in Economics, Associate Professor
National University of Food Technologies, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0000-0003-3758-9675

Email: hanna.rohanova@gmail.com

У сучасних умовах господарювання підвищення ефективності діяльності підприємств харчової промисловості набуває особливої актуальності, що зумовлено посиленням конкуренції, нестабільністю ринкового середовища та зростанням витрат виробництва. Одним із ключових індикаторів результативності функціонування підприємств виступає рентабельність, яка відображає здатність генерувати прибуток та ефективно використовувати наявні ресурси. Водночас на практиці спостерігається неоднорідність динаміки показників прибутковості, що ускладнює об'єктивну оцінку фінансового стану суб'єктів господарювання.

Проблема полягає у необхідності комплексного аналізу рентабельності із застосуванням системи взаємопов'язаних показників та адаптації міжнародних підходів до оцінки фінансових результатів. Це дозволяє підвищити точність аналітичних висновків і забезпечити обґрунтованість управлінських рішень. Зазначене питання безпосередньо пов'язане з важливими науковими та практичними завданнями, зокрема удосконаленням методичного інструментарію фінансового аналізу та підвищенням ефективності управління підприємствами харчової галузі.

Аналіз останніх публікацій по проблемі

Показник рентабельності є ширшим порівняно з показником прибутку, оскільки рентабельність характеризує результати господарської діяльності на основі визначення співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами [1]. Так, в роботі [2] проводиться аналіз показників рентабельності підприємства харчової промисловості та досліджується роль рентабельності в управлінні активами підприємства. Робота [3] містить висновок про те, що рентабельність активів фермерських господарств країн ЄС є низькою та значною мірою підтримується за рахунок державних субсидій. Визначено, що ключовими факторами ROA виступають продуктивність і масштаб

Роганова Г.О. Аналіз рентабельності підприємств харчової промисловості: інтеграція міжнародних підходів та емпірична оцінка. Науково-методична стаття.

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти аналізу рентабельності підприємств харчової промисловості в умовах економічної нестабільності. Обґрунтовано необхідність адаптації міжнародних підходів до оцінювання фінансових результатів у вітчизняній практиці. Запропоновано комплексну систему показників, що включає коефіцієнти маржі та віддачі капіталу, які забезпечують всебічну оцінку ефективності діяльності підприємств. Проведено емпіричний аналіз кондитерських підприємств за 2023–2024 рр., що виявив зростання впливу витратного чинника, варіативність показників та диференціацію рівнів прибутковості. Визначено ключові фактори рентабельності, зокрема ефективність управління витратами, структуру капіталу та рівень використання активів.

Ключові слова: рентабельність, маржа, ROA, ROE, ROIC, фінансовий аналіз, фінанси

Rohanova H.O. Analysis of Profitability of Food Industry Enterprises: Integration of International Approaches and Empirical Assessment. Scientific and methodical article.

This article examines the theoretical and practical aspects of analyzing the profitability of food industry enterprises in conditions of economic instability. It justifies the need to adapt international approaches to evaluating financial performance in domestic practice. A comprehensive system of indicators is proposed, including margin and return on capital ratios, which provide a comprehensive assessment of enterprise performance. An empirical analysis of confectionery enterprises for 2023–2024 was conducted, revealing an increase in the influence of cost factors, variability in indicators, and differentiation in profitability levels. Key profitability factors have been identified, including cost management efficiency, capital structure, and asset utilization.

Keywords: profitability, margin, return on assets (ROA), return on equity (ROE), return on invested capital (ROIC), financial analysis, finance

виробництва. Водночас вищий рівень рентабельності активів супроводжується погіршенням екологічних показників.

Показники рентабельності є ефективним інструментом управління, який може бути корисним для планування майбутньої діяльності та інтерпретації результатів фінансової діяльності в процесі прийняття [4]. Автор дослідження [5] здійснив оцінку фінансового стану компанії з дистрибуції продуктів харчування, застосувавши модель DuPont для аналізу ROE та ROA. Результати показали динаміку цих показників у часі та показали, які показники є ключовими індикаторами прибутковості, які враховують управлінські, інвестиційні та фінансові рішення, зокрема використання кредитного плеча. Також у дослідженні [6] проаналізовано рентабельність двох провідних FMCG-компаній (HUL та ITC) за допомогою показників ROE та ROA із застосуванням підходу DuPont. Встановлено, що ключовими факторами формування рентабельності є чиста маржа, оборотність активів і фінансовий леверидж. Зниження ROE переважно зумовлене впливом кредитного плеча, тоді як HUL продемонструвало вищу ефективність використання активів порівняно з ITC завдяки більшому коефіцієнту їх оборотності. Статистичний аналіз підтвердив наявність значущого взаємозв'язку між складовими показниками рентабельності.

Автор роботи [7] класифікує коефіцієнти прибутковості в дві категорії: коефіцієнти маржі, що відображають здатність підприємства перетворювати виручку на прибуток на різних рівнях; коефіцієнти рентабельності, які характеризують ефективність формування прибутку на вкладений капітал і для власників бізнесу. Робота [8] містить спробу узгодження вітчизняних та міжнародних підходів до системи показників рентабельності суб'єктів підприємництва. В статті [9] зазначено, що при розрахунку ROA більшість досліджень використовує чистий прибуток (PAT) як чисельник замість EBIT, при цьому питання похибки вимірювання майже не досліджується. Автори здійснили аналіз 100 наукових публікацій (2001–2021 рр.) у сфері корпоративних фінансів і виявили значну поширеність різних підходів до визначення показника. Ними встановлено, що понад 30% статей Elsevier та близько 15% публікацій журналів Q1 (SJR) використовують некоректне визначення ROA.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень у сфері аналізу рентабельності підприємств, низка аспектів залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, у науковій літературі відсутній єдиний підхід до комплексної оцінки рентабельності, що поєднує систему взаємопов'язаних показників (маржинальних, операційних та показників дохідності капіталу) з урахуванням галузевої специфіки підприємств харчової промисловості. Недостатньо дослідженим є пи-

тання інтеграції міжнародних методик фінансового аналізу у вітчизняну практику оцінювання ефективності діяльності підприємств. Існує також обмежена кількість емпіричних досліджень, що відображають сучасні тенденції зміни показників рентабельності в умовах нестабільного економічного середовища. Крім того, потребує подальшого дослідження вплив факторів витрат, структури капіталу та ефективності використання ресурсів на формування фінансових результатів підприємств.

Зазначені невирішені питання зумовлюють необхідність проведення комплексного аналізу рентабельності з використанням сучасного аналітичного інструментарію, що і визначає спрямованість даного дослідження.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання)

Метою статті є обґрунтування застосування міжнародних підходів до аналізу рентабельності підприємств та їх адаптація до вітчизняної практики з метою підвищення якості оцінювання ефективності діяльності підприємств харчової галузі. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання: дослідити теоретичні засади оцінки рентабельності; виявити обмеження існуючої національної методики; систематизувати міжнародні показники рентабельності; провести аналіз маржинальних та ресурсних показників підприємств у динаміці; визначити ключові фактори впливу на рівень прибутковості.

Матеріали та методи

Методичну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: методи теоретичного узагальнення та систематизації – для формування класифікації показників; порівняльний аналіз – для зіставлення національних і міжнародних підходів; коефіцієнтний аналіз – для оцінювання рентабельності; економіко-статистичні методи – для виявлення тенденцій і закономірностей; а також табличний метод – для представлення результатів розрахунків.

Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність підприємств кондитерської галузі за 2023–2024 рр., а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені питанням фінансового аналізу та оцінки рентабельності.

Дослідження здійснювалося поетапно. На першому етапі проведено аналіз теоретичних підходів до визначення сутності рентабельності та методів її оцінювання. На другому етапі виконано критичну оцінку національної системи показників рентабельності з метою виявлення її обмежень. На третьому етапі обґрунтовано застосування міжнародного підходу та сформовано систему показників, згрупованих у коефіцієнти маржі та коефіцієнти віддачі. На четвертому етапі здійснено розрахунок відповідних показників для вибірки підприємств і проведено їх порівняльний аналіз у динаміці. Завершальний етап передбачав узагальнення результатів, інтерпретацію отриманих даних та формування висновків щодо

ефективності діяльності підприємств і напрямів удосконалення фінансового аналізу.

Вибір зазначених методів обумовлений необхідністю забезпечення комплексності дослідження, поєднання теоретичного обґрунтування з практичним аналізом, а також можливістю отримання об'єктивної оцінки рентабельності підприємств.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування

Українська практика розрахунку показників рентабельності має низку недоліків порівняно з міжнародним підходом, зокрема характеризується

звуженим набором індикаторів (відсутність EBITDA margin, ROCE, CROA, ROD), недостатньою деталізацією маржинальних показників, ігноруванням cash-flow підходу, нечіткою класифікацією та частковим дублюванням показників, а також обмеженою міжнародною порівнюваністю через невикористання індикаторів на основі EBIT, EBITDA та NOPAT.

З метою усунення зазначених недоліків у табл. 1 запропоновано систематизацію міжнародних показників рентабельності, які поділено на дві ключові групи.

Таблиця. 1 Основі показники прибутковості (Profitability Ratios)

Назва	Алгоритм розрахунку
Margin Ratios	
1. Gross Margin Profit	Gross Profit / Sales Revenue
2. Return on Sales (ROS)	Operating Earning / Net Sales
3. Operating Profit Margin (ROS)	EBIT / Revenue
4. Net Profit Margin	Net Profit / Total Revenue
5. EBITDA Margin	EBITDA / Total Revenue
6. Operating Cash Flow Margin	Net Cash Flow Operations / Net Sales
7. Operating expense ratio (OER)	Operating expenses / Gross operating income
8. Overhead ratio	Total overhead costs / Total Revenue
Return Ratios	
9. Return on Assets (ROA)	Net Profit / Total Assets
10. Return on Equity (ROE)	Net Profit / Total Equity
11. Return on invested capital (ROIC)	NOPAT / Investing Capital
12. Return on Investment (ROI)	Net Profit on Investment / Cost of Investment
13. Cash return on assets (CROA)	Operating Cash Flow Operations / Total Assets
14. Return on debt (ROD)	Net profit / Average long-term debt
15. Return on retained earnings (RORE)	(Most recent EPS - First period EPS) / (Cumulative EPS for the period – Cumulative dividends paid for the period)
16. Return on capital employed (ROCE)	EBIT / Employed Capital

Джерело: складено автором за матеріалами [6-10]

До першої групи належать показники, що характеризують здатність підприємства генерувати прибуток із виручки на різних етапах формування фінансового результату. Зокрема, валова маржа (Gross Margin) відображає ефективність виробництва, операційна рентабельність (ROS, EBIT margin) – результативність основної діяльності, чиста маржа – кінцеву прибутковість бізнесу. Також враховано показники на основі грошових потоків (Operating Cash Flow Margin) і витратні коефіцієнти (OER, Overhead ratio), які дозволяють оцінити рівень контролю над витратами.

Друга група охоплює показники, що відображають ефективність використання ресурсів і капіталу. Рентабельність активів (ROA) характеризує віддачу активів, рентабельність власного капіталу (ROE) – дохідність для власників, а ROIC і ROCE – ефективність використання інвестованого та залученого капіталу. Додатково включено показники, що враховують грошові потоки (CROA), боргове навантаження (ROD) та ефективність реінвестування прибутку (RORE).

Таким чином, запропонований підхід формує більш комплексну та універсальну методичну базу для оцінки операційної ефективності та фінансової результативності підприємства. Саме його і було

застосовано до українських підприємств кондитерської промисловості (табл. 2-3), таких як: 1) ПрАТ «МОНДЕЛІС Україна» (ЄДРПОУ 00382220), 2) ПрАТ «КІЇВСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН» (00382125), 3) ПрАТ «ВІННИЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА» (00382013), 4) ПрАТ «КРЕМЕНЧУЦЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «РОШЕН» (00382191), 5) ПП «ВТК «ЛУКАС» (23808087), 6) ТОВ «ДОМІНІК КО» (00382208), 7) ПрАТ «РІВНЕНСЬКА КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА» (00382214), 8) АТ «ЖИТОМИРСЬКІ ЛАСОЦІ» (00382071), 9) ПрАТ «КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «ЛАГОДА» (32967502), 10) ПрАТ «КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «ХАРКІВ'ЯНКА» (30377900), 11) ТОВ «КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «ЯРИЧ» (36767366), 12) ТОВ «КОНДИТЕРСЬКА ФАБРИКА «СТИМУЛ» (29258769), 13) ПП «ДЕЛІЦІЯ» (31202174), 14) ТОВ «ФЕРРЕРО Україна» (32424407), 15) ТОВ «НОВІ ЛОСАЦІ-ЖИТОМІР» (20426043).

У 2024 р. аналіз маржинальних показників підприємств кондитерської галузі свідчить про суттєве посилення впливу витратного чинника та зростання неоднорідності фінансових результатів між компаніями.

Таблиця 2. Доходні показники рентабельності (коефіцієнти маржі, Margin Ratios)

Gross Margin Profit, %		Return on Sales (ROS), %		Operating Profit Margin, %		Net Profit Margin, %		EBITDA Margin, %		Operating expense ratio (OER)		Overhead ratio	
2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
20,99	15,11	7,19	8,96	15,53	15,88	6,72	6,59	17,38	17,20	0,46	0,59	0,09	0,07
12,64	9,37	0,56	-1,64	14,28	6,21	0,90	0,48	29,87	20,34	99,43	101,5	0,07	0,06
9,72	6,30	-0,46	0,46	0,07	0,79	-0,57	0,30	15,62	15,22	0,93	0,99	0,04	0,04
14,51	15,33	2,73	4,22	4,98	7,64	2,24	3,44	10,62	13,85	0,97	0,96	0,08	0,09
22,01	24,48	7,43	10,00	13,28	18,28	5,64	7,93	15,08	20,82	0,92	0,89	0,14	0,14
15,55	17,56	3,14	7,17	6,32	13,89	2,64	6,25	9,88	17,22	0,96	0,96	0,11	0,11
9,52	3,00	0,99	1,27	1,80	2,31	0,81	1,04	14,55	7,91	1,17	1,19	0,03	0,01
16,23	15,58	0,85	2,63	7,39	9,81	3,33	4,42	48,18	13,75	0,86	0,54	0,17	0,17
16,75	20,09	3,86	4,27	4,94	5,74	0,62	1,06	5,88	6,92	0,41	0,48	0,14	0,17
9,36	8,70	1,63	1,99	2,26	2,31	1,13	1,15	7,09	6,86	0,83	0,80	0,07	0,07
41,70	39,54	21,99	17,90	39,56	32,56	17,26	14,56	41,92	34,76	0,78	0,84	0,21	0,22
8,31	5,94	2,13	2,87	3,74	5,19	1,51	2,28	4,30	5,92	0,98	0,96	0,07	0,05
34,83	32,43	12,68	6,51	23,74	12,98	10,61	6,06	27,31	16,17	0,90	0,94	0,22	0,26
17,02	19,47	7,24	9,34	14,48	17,64	6,68	7,84	14,88	17,81	0,14	0,11	0,15	0,11
3,11	4,64	0,80	2,23	1,66	4,08	0,83	1,84	4,66	6,74	1,00	0,99	0,03	0,05

Джерело: складено автором за матеріалами [11]

Динаміка валової маржі (Gross Margin) вказує на переважне її зниження у значної частини підприємств, що прямо пов'язано зі зростанням собівартості продукції. Це може бути зумовлено підвищенням цін на сировину, енергоресурси та логістичні витрати. Водночас окремі підприємства демонструють зростання валової маржі, що свідчить про ефективніші закупівельні стратегії, оптимізацію виробничих процесів або перегляд цінової політики.

На рівні операційної рентабельності (ROS та Operating Profit Margin) спостерігається більш позитивна динаміка: значна частина підприємств змогла покращити ці показники навіть за умов зниження валової маржі. Це свідчить про реалізацію заходів із оптимізації операційних витрат, підвищення продуктивності праці та ефективності управління адміністративними витратами. Водночас у низки підприємств фіксується погіршення операційної рентабельності, що вказує на недостатній контроль витрат або зростання непрямих витрат.

Чиста рентабельність (Net Profit Margin) у більшості підприємств демонструє тенденцію до стабілізації або помірною зростання, що свідчить про адаптацію до складних економічних умов. Проте наявність підприємств із низькими або від'ємними значеннями цього показника підтверджує збереження ризиків збитковості та нестійкості фінансових результатів.

Аналіз EBITDA margin дозволяє глибше оцінити якість прибутку та операційний грошовий потік. У підприємств-лідерів спостерігається суттєве зростання цього показника, що вказує на підвищення ефективності основної діяльності без урахування амортизаційних та фінансових факторів. Натомість у частини підприємств відбулося його скорочення, що може свідчити про

погіршення операційної ефективності або наявність разових негативних факторів.

Показники витратної ефективності (Operating Expense Ratio та Overhead ratio) залишаються відносно стабільними, однак їх рівень суттєво диференціюється між підприємствами. Компанії з нижчим значенням цих коефіцієнтів демонструють кращу динаміку маржинальних показників, що підтверджує критичну роль контролю витрат у формуванні прибутковості. Водночас високі значення витратних коефіцієнтів у окремих підприємств обмежують їх здатність генерувати прибуток навіть за наявності достатнього обсягу виручки.

Узагальнюючи результати аналізу, слід відзначити формування чіткої диференціації підприємств за рівнем рентабельності. Частина компаній демонструє системне покращення всіх ключових маржинальних показників, що свідчить про ефективне управління витратами, виробничими процесами та ціновою політикою. Водночас інші підприємства стикаються зі зниженням рентабельності через зростання витрат та недостатню операційну ефективність.

Отже, у 2024 р. ключовим фактором формування рентабельності підприємств кондитерської галузі виступає здатність до управління витратами та підвищення операційної ефективності. Саме ці аспекти визначають конкурентоспроможність підприємств і їх здатність підтримувати стабільний рівень прибутковості в умовах зростання витратного навантаження.

Аналіз показників віддачі у 2024 р. свідчить про загальне підвищення ефективності використання капіталу, однак із суттєвою диференціацією результатів між підприємствами та наявністю окремих аномальних значень.

Таблиця 3. Ресурсні показники рентабельності (Return Ratios)

Return on Assets (ROA), %		Return on Equity (ROE), %		Return on invested capital (ROIC), %		Return on capital employed (ROCE), %	
2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
9,78	10,00	16,03	19,96	13,18	19,93	16,50	47,44
0,36	0,20	0,47	0,29	0,19	-1,04	3,73	3,73
-0,33	0,18	-0,37	0,21	-0,23	0,27	0,02	0,55
2,14	3,27	2,30	3,52	2,28	3,53	2,51	7,79
15,63	16,92	23,55	26,44	25,48	26,97	23,53	60,21
3,87	8,90	4,18	10,15	3,32	9,40	4,74	22,53
0,23	0,50	0,46	1,47	0,46	1,47	0,51	3,27
1,38	1,92	3,06	4,83	0,11	1,81	3,55	10,73
1,15	1,94	3,93	6,27	23,34	23,93	15,25	34,02
1,06	1,05	3,35	3,42	4,84	5,90	3,30	6,83
33,38	25,59	46,54	33,23	44,72	31,19	46,88	69,31
3,94	9,12	7,21	16,91	7,60	17,27	9,76	37,58
19,87	8,78	24,70	13,70	23,75	12,76	25,50	29,35
18,01	23,74	95,53	783,42	80,02	626,97	172,42	1159,43
1,65	2,86	10,91	17,08	10,57	16,94	9,89	37,91

Джерело: складено автором за матеріалами [11]

Рентабельність активів (ROA) – показник прибутковості, який має вирішальне значення в корпоративних фінансах для оцінки того, наскільки ефективно компанія використовує активи для отримання прибутку [10]. Загалом динаміка ROA демонструє переважно позитивну тенденцію: більшість підприємств покращили здатність генерувати прибуток із наявних ресурсів. Особливо помітне зростання у підприємств із середнім рівнем ефективності, що свідчить про оптимізацію структури активів та підвищення їх продуктивності. Водночас окремі компанії зберігають низькі значення ROA, що вказує на неефективне використання ресурсної бази або надлишкові активи.

Рентабельність власного капіталу (ROE) вказує, скільки прибутку можна отримати за кожен грошову одиницю, інвестованих у бізнес. У кожному секторі це має вирішальне значення і для деяких компаній це важливіше, ніж ROA [6]. Теоретично хорошим значенням коефіцієнта вважається 15-20% [4]. ROE для досліджуваних підприємств характеризується більш волатильною динамікою. У більшості підприємств спостерігається зростання дохідності для власників, що є результатом як покращення операційних результатів, так і ефекту фінансового важеля. Водночас наявність різких стрибків (зокрема кратного зростання) свідчить про можливий вплив разових факторів, змін у структурі капіталу або низької бази порівняння, що потребує додаткової перевірки якості прибутку.

Аналіз ROIC та ROCE підтверджує тенденцію до підвищення ефективності використання інвестованого та залученого капіталу. Для значної частини підприємств ці показники зростають швидше, ніж ROA, що вказує на покращення структури фінансування та ефективніше використання довгострокових ресурсів. Водночас у окремих випадках зафіксовано зниження ROIC, що може свідчити про зростання вартості капіталу або зниження операційної ефективності.

Окрему увагу привертають підприємства з надвисокими значеннями ROE, ROIC та ROCE, які значно перевищують середньоринковий рівень. Такі показники можуть бути результатом високого фінансового левириджу, переоцінки активів або специфічних облікових рішень, тому їх слід інтерпретувати з урахуванням структури капіталу та ризиків.

Узагальнюючи, можна констатувати, що у 2024 р. відбувається зміцнення ефективності використання капіталу, проте ключовими факторами диференціації залишаються структура фінансування, рівень фінансового навантаження та якість прибутку. Підприємства, які забезпечують збалансоване зростання ROA, ROIC і ROCE без надмірного підвищення фінансового ризику, демонструють більш стійку модель розвитку та вищу інвестиційну привабливість.

Висновки та перспективи подальших досліджень

У статті обґрунтовано доцільність застосування міжнародних підходів до аналізу рентабельності підприємств харчової промисловості України в умовах зростаючої економічної нестабільності та посилення конкурентного середовища. Встановлено, що традиційна вітчизняна методика оцінювання рентабельності є обмеженою, оскільки не враховує низку важливих індикаторів (зокрема, EBITDA margin, ROCE, CROA, ROD), не забезпечує достатньої деталізації маржинальних показників і ігнорує підхід, заснований на грошових потоках. Це знижує аналітичну цінність оцінки та обмежує можливості міжнародних порівнянь.

Запропоновано систематизацію показників рентабельності за двома ключовими групами – коефіцієнтами маржі та коефіцієнтами віддачі, що дозволяє комплексно оцінити як ефективність формування прибутку на різних етапах діяльності підприємства, так і результативність використання його ресурсів і капіталу. Включення показників, побудованих на основі EBIT, EBITDA, NOPAT та грошових потоків, забезпечує більш об'єктивну

оцінку якості прибутку та фінансової стійкості підприємств.

Результати емпіричного аналізу підприємств кондитерської галузі у 2023–2024 рр. свідчать про посилення впливу витратного чинника на формування рентабельності. Зафіксовано тенденцію до зниження валової маржі у значній частині підприємств, що зумовлено зростанням собівартості продукції. Водночас покращення операційної рентабельності в окремих компаніях вказує на ефективність заходів з оптимізації витрат та підвищення продуктивності. Чиста рентабельність характеризується відносною стабілізацією, однак наявність збиткових підприємств свідчить про збереження ризиків неплатоспроможності.

Аналіз показників віддачі підтвердив загальну тенденцію до підвищення ефективності використання активів і капіталу, проте з істотною диференціацією результатів між підприємствами. Зростання ROA, ROE, ROIC та ROCE у більшості компаній свідчить про покращення управління ресурсами та капіталом, однак наявність аномально високих значень окремих показників вказує на вплив фінансового левериджу, облікових факторів або разових ефектів, що потребує додаткової аналітичної перевірки.

Узагальнення отриманих результатів дозволяє зробити висновок, що ключовими чинниками

підвищення рентабельності підприємств харчової промисловості є ефективне управління витратами, оптимізація структури капіталу, підвищення оборотності активів та забезпечення якості прибутку. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання запропонованої системи показників для поглибленого фінансового аналізу з метою подальшого прийняття управлінських рішень і підвищення інвестиційної привабливості підприємств.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленні методичних підходів до аналізу рентабельності підприємств із урахуванням сучасних викликів економічного середовища. Доцільним є розширення системи показників за рахунок інтеграції індикаторів, побудованих на основі грошових потоків, що дозволить більш об'єктивно оцінювати якість прибутку та фінансову стійкість підприємств.

Перспективним також є проведення галузевих і міжгалузевих порівняльних досліджень, що дозволить виявити специфіку формування прибутковості в різних секторах економіки. Особливої уваги потребує дослідження впливу фінансової структури капіталу, інвестиційної політики та рівня інноваційності підприємств на показники рентабельності.

Abstract

Introduction. The study examines profitability as a key indicator of financial performance in food industry enterprises under conditions of economic instability and increasing competition. It highlights the limitations of the traditional domestic approach to profitability assessment and emphasizes the need for more comprehensive analytical tools based on international practices.

Purpose and Objectives. The purpose of the article is to justify the application of international approaches to profitability analysis and adapt them to domestic practice. The main objectives include exploring theoretical foundations of profitability, identifying limitations of national methodologies, systematizing international indicators, analyzing profitability dynamics, and determining key influencing factors.

Methods. The research applies a combination of theoretical generalization, systematization, comparative analysis, ratio analysis, and economic-statistical methods. The methodology is based on a system of margin and return indicators, including those derived from EBIT, EBITDA, NOPAT, and cash flows. The empirical analysis is conducted using financial data of confectionery enterprises for 2023–2024.

Results. The findings reveal that domestic profitability assessment methods are limited and lack comprehensiveness. The proposed system of indicators enables a more detailed evaluation of profit generation and capital efficiency. The analysis shows an increasing impact of cost factors, a decline in gross margins for many enterprises, and significant differentiation in profitability levels. At the same time, improvements in operating efficiency are observed in some companies. Return indicators demonstrate overall positive trends, though variability suggests the influence of financial structure and leverage.

Conclusion. The study confirms the effectiveness of applying international approaches to profitability analysis. The proposed methodology enhances the accuracy and depth of financial evaluation and supports better managerial decision-making. Key drivers of profitability include cost management efficiency, capital structure optimization, and effective use of assets, which are essential for ensuring sustainable enterprise development.

References:

1. Novichenko, L. S. (2021). Analysis of enterprise profitability indicators: theoretical and applied aspects. *Visnyk of Khmelnytskyi National University*, 5(2), 254–259. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5\(2\)-43](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2021-298-5(2)-43)
2. Kysil, Ya., Kysil, M., & Titenko, Z. (2023). Profitability as a key indicator of enterprise asset management efficiency. *Young Scientist*, 9(121), 18–21. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-9-121-4>

3. Grzelak, A., & Staniszewski, J. (2025). Relative return on assets in farms and its economic and environmental drivers: Perspective of the European Union and the Polish region Wielkopolska. *Journal of Cleaner Production*, 493. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2025.144901>
4. Kotenok, A. H., & Ovcharenko, D. I. (2023). Analysis of return on assets and equity. *Young Scientist*, 11(123), 120–124. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-11-123-15> [in Ukrainian].
5. Kim, H. (2016). A study of financial performance using DuPont analysis in food distribution market. *Culinary Science & Hospitality Research*, 22(6), 52–60. <https://doi.org/10.20878/cshr.2016.22.6.005005005>
6. Panigrahi, A. K., & Vachhani, K. (2021). Financial analysis by return on equity (ROE) and return on asset (ROA): A comparative study of HUL and ITC. *Journal of Management Research and Analysis*, 8(3), 131–138. <https://doi.org/10.18231/j.jmra.2021.027>
7. Corporate Finance Institute. (n.d.). Profitability ratios. Retrieved March 23, 2026. <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/accounting/profitability-ratios/>
8. Rohanova, H. (2026). Profitability of enterprises: A comparative analysis of domestic and international approaches. *Věda a perspektivy*, 4(59), 445–455. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2026-4\(59\)-445-455](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2026-4(59)-445-455)
9. Singh, R., Gupta, C. P., & Chaudhary, P. (2024). Defining return on assets (ROA) in empirical corporate finance research: A critical review. *Empirical Economics Letters*, 25–36. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10901886>
10. Son, P. V. H., & Duong, L. T. (2024). Research on applying machine learning models to predict and assess return on assets (ROA). *Asian Journal of Civil Engineering*, 25, 4269–4279. <https://doi.org/10.1007/s42107-024-01046-4>
11. Financial statements of enterprises for 2023–2024 (2026). <https://clarity-project.info/edrs>

Посилання на статтю:

Роганова Г.О. Аналіз рентабельності підприємств харчової промисловості: інтеграція міжнародних підходів та емпірична оцінка / Г.О. Роганова // *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. – 2026. – № 3 (85). – С. 129-135. – Режим доступу: <https://etr.economics.net.ua/files/archive/2026/No3/129.pdf>
<https://doi.org/10.15276/ETR.03.2026.13>. <https://zenodo.org/records/20684008>.

Reference a Journal Article:

Rohanova H.O. Analysis of Profitability of Food Industry Enterprises: Integration of International Approaches and Empirical Assessment / H.O. Rohanova // *Economics: time realities. Scientific journal*. – 2026. – № 3 (85). – P. 129-135. – Retrieved from: <https://etr.economics.net.ua/files/archive/2026/No3/129.pdf>.
<https://doi.org/10.15276/ETR.03.2026.13>. <https://zenodo.org/records/20684008>.

This is an open access journal and all published articles are licensed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0)